A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (ötödik tanács)

2025. augusztus 1.*

„Előzetes döntéshozatal – Uniós polgárság – Személyek szabad mozgása – EUMSZ 18. cikk – Az állampolgárságon alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalma – 2004/38/EK irányelv – 24. cikk – Az egyenlő bánásmód elve – Az ezen irányelv alapján tartózkodási joggal rendelkező uniós polgár kiskorú gyermek – A nemzeti tartózkodási engedélynek e gyermek szülője részére a gyermek feletti szülői felügyelet gyakorlása céljából történő megadása – A gyermek állampolgársága szerinti különbségtétel – Álláskeresőként tartózkodási joggal rendelkező szülő – Az egyenlő bánásmód elvétől való eltérés a szociális segítségnyújtási ellátásra való jogosultság területén – Terjedelem”

A C-397/23. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Sozialgericht Detmold (detmoldi szociális ügyek bírósága, Németország) a Bírósághoz 2023. június 29-én érkezett, 2023. június 22-i határozatával terjesztett elő az

FL

és

a **Jobcenter Arbeitplus Bielefeld**

között,

a **Stadt Bielefeld**

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (ötödik tanács),

tagjai: M. L. Arastey Sahún tanácselnök, D. Gratsias, E. Regan (előadó), J. Passer és B. Smulders bírák,

főtanácsnok: J. Richard de la Tour,

hivatalvezető: R. Şereş tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2024. november 14-i tárgyalásra,

* Az eljárás nyelve: német.

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a német kormány képviseletében J. Möller és R. Kanitz, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében B.-R. Killmann és E. Montaguti, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2025. február 13-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogára vonatkozó uniós jog értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az FL és a Jobcenter Arbeitplus Bielefeld (bielefeldi munkaügyi központ, Németország; a továbbiakban: Jobcenter Bielefeld) között annak tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, hogy ez utóbbi megtagadta FL-től a német jogszabályok által biztosított szociális ellátások nyújtását.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 2004/38/EK irányelv

3 Az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2004. L 158., 77. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 46. o.; helyesbítés: HL 2009. L 274., 47. o.) (3), (4) és (6) preambulumbekezdése a következőket mondja ki:

„(3) Az uniós polgárság a tagállamok állampolgárainak alapvető jogállása kell, hogy legyen, mikor a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogukat gyakorolják. Ezért szükséges a külön a munkavállalókkal, az önálló vállalkozókkal, valamint a diákokkal és más inaktív személyekkel foglalkozó, meglévő közösségi jogi eszközök egységes szerkezetbe foglalása és felülvizsgálata valamennyi uniós polgár szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogának egyszerűsítése és megerősítése érdekében.

(4) A szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog ezen ágazatonkénti és fragmentált megközelítésének orvoslása érdekében, valamint e jogok gyakorlásának megkönnyítése érdekében egyetlen jogalkotói aktusra van szükség, amely módosítja a munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgásáról szóló, 1968. október 15-i 1612/68/EGK tanácsi rendeletet [(HL 1968. L 257., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 15. o.)], és amely hatályon kívül helyezi a következő jogi aktusokat: […]

[…]

(6) A tágabb értelemben vett család egységének fenntartása érdekében, és az állampolgárság alapján való megkülönböztetés tilalmának sérelme nélkül, a fogadó tagállamnak meg kell vizsgálnia saját nemzeti jogszabályai szerint azon személyek helyzetét, akik nem tartoznak az ezen irányelv szerinti családtagfogalomba, és akik ezért nem élvezik a fogadó tagállamba való automatikus beutazás és az ott-tartózkodás jogát, hogy el lehessen dönteni, hogy e személyeknek megadható-e a beutazás és a tartózkodás joga, figyelembe véve az uniós polgárral fennálló kapcsolatukat vagy bármely más körülményt, mint például az uniós polgártól való pénzügyi vagy fizikai függésüket.”

4 Ezen irányelv „Fogalommeghatározások” című 2. cikke a következőket írja elő:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

[…]

2. »családtag«:
   a) a házastárs;
   b) az uniós polgár élettársa, akivel egy tagállam jogszabályai alapján létrejött regisztrált élettársi kapcsolatban él, ha a fogadó tagállam jogszabályai a regisztrált élettársi kapcsolatot a házassággal egyenértékűnek tekintik, és a fogadó tagállam vonatkozó jogszabályaiban megállapított feltételekkel összhangban;
   c) az uniós polgár, házastársa, vagy a b) pontban meghatározott élettársa egyenesági leszármazottai, akik 21. életévüket nem töltötték be vagy eltartottak;
   d) az uniós polgár, házastársa, vagy a b) pontban meghatározott élettársa eltartott egyenesági felmenői;

[…]”

5 Az említett irányelv „Kedvezményezettek” című 3. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Ezt az irányelvet kell alkalmazni mindazokra az uniós polgárokra, akik olyan tagállamba költöznek, vagy olyan tagállamban tartózkodnak, amelynek nem állampolgárai, valamint az őket kísérő vagy hozzájuk csatlakozó, a 2. cikk 2. pontjában meghatározott családtagjaikra.

(2) Az érintett személyek saját jogon való szabad mozgásának és tartózkodásának sérelme nélkül, a fogadó tagállamnak a nemzeti jogszabályaival összhangban meg kell könnyítenie az alábbi személyek beutazását és tartózkodását:

[…]

b) az uniós polgár élettársa, akivel tartós, megfelelően igazolt kapcsolatot tart fenn.

A fogadó tagállam kötelezettséget vállal e személyek személyes körülményeinek alapos vizsgálatára, és megindokolja e személyek beutazásának vagy tartózkodásának megtagadását.”

6 Ugyanezen irányelvnek a „Tartózkodás joga három hónapig” című 6. cikkének (1) bekezdése a következőket írja elő:

„Az uniós polgárokat érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevél birtokában külön feltételek és más formai követelmények nélkül három hónapig megilleti a tartózkodás joga egy másik tagállam területén.”

7 A 2004/38 irányelvnek „A tartózkodási jog megtartása” című 14. cikkének (2) és (4) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(2) Az uniós polgárok és családtagjaik mindaddig rendelkeznek a 7., 12. és 13. cikkben előírt tartózkodási joggal, amíg megfelelnek az azokban meghatározott feltételeknek.

[…]

(4) Az (1) és (2) bekezdéstől eltérve, és a VI. fejezet rendelkezéseinek sérelme nélkül, nem hozható kiutasítási intézkedés az uniós polgárral vagy családtagjaival szemben, ha:

[…]

b) az uniós polgár álláskeresés végett utazott be a fogadó tagállam területére. Ebben az esetben az uniós polgár és családtagjai mindaddig nem utasíthatók ki, amíg az uniós polgár bizonyítani tudja, hogy állást keres, és tényleges esélye van a foglalkoztatásra.”

8 Ezen irányelv „Egyenlő bánásmód” című 24. cikke értelmében:

„(1) A Szerződésben és a másodlagos jogban kifejezetten előírt különleges rendelkezésekre is figyelemmel, az ezen irányelv alapján a fogadó tagállam területén tartózkodó valamennyi uniós polgárt a Szerződés alkalmazási körébe tartozó területeken egyenlő bánásmód illet meg a fogadó tagállam állampolgáraival. […]

(2) Az első bekezdéstől eltérve, a fogadó tagállam nem köteles szociális segítségnyújtásra való jogosultságot biztosítani a tartózkodás első három hónapjában, vagy adott esetben a 14. cikk (4) bekezdésének b) pontjában előírt hosszabb időszakban […] a munkavállalókon, önálló vállalkozókon, e jogállásukat megtartó személyeken és családtagjaikon kívüli személyeknek.”

A 883/2004/EK rendelet

9 A szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2004. L 166., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 72. o.) „Egyenlő bánásmód” című 4. cikke a következőket írja elő:

„E rendelet eltérő rendelkezései hiányában az e rendelet hatálya alá tartozó személyeket bármely tagállam jogszabályai szerint ugyanolyan jogok illetik meg, és ugyanolyan kötelezettségek terhelik, mint az adott tagállam állampolgárait.”

A német jog

A tartózkodás terén

10 A 2015. július 27-i törvénnyel (BGBl. 2015. I, 1386. o.) módosított 2004. július 30-i Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet (a külföldiek szövetségi területen való tartózkodásáról, munkavállalásáról és integrációjáról szóló törvény, BGBl. 2004. I, 1950. o., a továbbiakban: AufenthG) a „Német állampolgárokkal történő családegyesítés” című 28. §-a az (1) bekezdésének első mondatában a következőképpen rendelkezik:

„Tartózkodási engedély akkor adható

1. a német állampolgár külföldi házastársának,

2. a német állampolgár kiskorú nőtlen, illetve hajadon külföldi gyermekének,

3. a kiskorú nőtlen, illetve hajadon német állampolgár külföldi szülőjének a felügyeleti jog gyakorlása céljából,

ha a német állampolgár szokásos tartózkodási helye a szövetségi területen van. […]”

11 A 2020. november 12-i törvénnyel (BGBl. 2020. I., 2416. o.) módosított 2004. július 30-i Gesetz über die allgemeine Freizügigkeit von Unionsbürgern (az uniós polgárok szabad mozgásáról szóló törvény, BGBl. 2004. I, 1986. o.; a továbbiakban: FreizügG/EU) 11. §-a (14) bekezdésének első mondata a következőképpen szól:

„[Az AufenthG] akkor is alkalmazandó, ha kedvezőbb jogállást biztosít, mint ez a törvény.”

A szociális segítségnyújtási ellátások terén

12 A Sozialgesetzbuch (szociális törvénykönyv) II. könyvének 2020. december 31-ig hatályos változata (a továbbiakban: SGB II) „Az ellátások kedvezményezettjei” című 7. §-ának (1) bekezdésében a következőképpen rendelkezett:

„Az e könyvben meghatározott ellátásokban az alábbi személyek részesülnek:

1. a 15. életévüket betöltött, a 7a. §-ban említett életkort azonban még be nem töltött

2. munkaképes,

3. segítségre szoruló személyek,

4. akiknek szokásos tartózkodási helye a Németországi Szövetségi Köztársaságban van (munkaképes jogosultak).

Nem tartoznak ide:

1. azok a külföldiek, akik nem munkavállalók vagy önálló vállalkozók a Németországi Szövetségi Köztársaságban, és nem rendelkeznek a [FreizügG/EU] 2. §-ának (3) bekezdése alapján a szabad mozgáshoz való joggal, valamint családtagjaik, a tartózkodás első három hónapja során,

2. azok a külföldi állampolgárok;
   a) akik nem rendelkeznek tartózkodási joggal,
   b) akik kizárólag álláskeresés céljából rendelkeznek tartózkodási joggal […]

[…]

valamint e személyek családtagjai.

[…]

A második mondat 2. pontjától eltérően a külföldiek és családtagjaik akkor részesülnek e könyv szerinti ellátásban, ha legalább öt éve a Németországi Szövetségi Köztársaság területén rendelkeznek szokásos tartózkodási hellyel. […]”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

13 Az alapeljárás lengyel állampolgárságú felperese, FL 2020. május 30-án Hollandiából utazott be Németországba. Élettársa, aki szintén lengyel állampolgár, korábban, azaz 2015. augusztus 30-án Lengyelországból utazott be Németországba. Közös fiúgyermekük 2020. november 27-én született Németországban, és szintén lengyel állampolgár.

14 FL, élettársa és közös gyermekük az SGB II alapján szociális segítségnyújtási ellátásokat igényeltek a Jobcenter Bielefeldtől. 2020. december 3-i és 21-i határozatával ez utóbbi biztosította ezen ellátásokat, FL élettársának 2020. május 30-tól, közös gyermeküknek pedig a születése időpontjától. Ezzel szemben a 2021. április 21-i határozattal FL kérelmét a 2020. május 30. és 2021. február 28. közötti időszakra elutasították, azzal az indokkal, hogy nem rendelkezik olyan tartózkodási joggal a német területen, amely az SGB II alapján szociális ellátásokra jogosítaná, mivel csak álláskeresés céljából biztosítottak számára tartózkodási jogot.

15 2021. július 19-i határozatával a Jobcenter Bielefeld mint megalapozatlant elutasította az FL által ezen elutasító határozattal szemben benyújtott panaszt, lényegében ugyanazokkal az indokokkal, mint amelyek az eredeti határozatának alapjául szolgáltak.

16 Közelebbről, annak megállapítása érdekében, hogy FL a német területen nem rendelkezett olyan tartózkodási joggal, amely az SGB II alapján szociális ellátásokra jogosította volna, a Jobcenter Bielefeld először is úgy ítélte meg, hogy FL nem tarthatott igényt tartózkodási jogra a nemzeti jog értelmében a huzamos tartózkodási joggal rendelkező élettársa családtagjaként vagy hozzátartozójaként.

17 Másodszor megállapította, hogy FL önmagában az AufenthG 28. §-a (1) bekezdése első mondatának 3. pontja alapján, vagy a FreizügG/EU 11. §-a (14) bekezdésének első mondatával összefüggésben sem jogosult tartózkodási engedélyre a kiskorú gyermeke feletti szülői felügyelet gyakorlása címén, mivel az ilyen tartózkodási engedély kiadásának az a feltétele, hogy a gyermek német állampolgár legyen, azonban FL gyermeke lengyel állampolgár volt.

18 Harmadszor, a Jobcenter Bielefeld úgy ítélte meg, hogy sem a munkavállalók Unión belüli szabad mozgásáról szóló, 2011. április 5-i 492/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletből (HL 2011. L 141., 1. o.), sem pedig a 883/2004 rendeletnek a Bíróság által a 2020. október 6-i Jobcenter Krefeld ítéletben (C-181/19, EU:C:2020:794) értelmezett 4. cikkéből sem következik tartózkodási jog. Az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben ugyanis a kiskorú gyermekek tankötelesek voltak, FL gyermeke esetében azonban nem ez a helyzet.

19 2021. augusztus 12-én FL keresetet indított a Jobcenter Bielefeld 2021. július 19-i határozatával szemben a kérdést előterjesztő bíróság, a Sozialgericht Detmold (detmoldi szociális ügyek bírósága, Németország) előtt. E kereset alátámasztása érdekében FL lényegében azt állítja, hogy tartózkodási jogot kell számára biztosítani, együttesen értelmezve az AufenthG 28. §-a (1) bekezdése első mondatának 3. pontját, a Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (a Németországi Szövetségi Köztársaság alaptörvénye) 6. cikkét – amely többek között előírja a család védelmét, valamint a házasságban született és házasságon kívül született gyermekek egyenlőségét – és az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. november 4-én Rómában aláírt európai egyezmény magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogra vonatkozó 8. cikkét. FL szerint ellentétes az uniós joggal, ha a szülői felügyelet gyakorlása céljából történő családegyesítést olyan helyzetekre korlátozzák, amelyekben e felügyeletet német állampolgársággal rendelkező kiskorú gyermek felett gyakorolják, mivel ez nem csupán a szabad mozgás korlátozását, hanem az egyenlő bánásmódhoz való jog megsértését is jelenti.

20 A Jobcenter Bielefeld arra hivatkozik, hogy FL-nek nem adható tartózkodási engedély az AufenthG 28. §-a (1) bekezdése első mondatának 3. pontja alapján, mivel e rendelkezés a szövege szerint csak a német állampolgársággal rendelkező kiskorú gyermekekre vonatkozik. Az a tény, hogy a bevándorlásra és tartózkodásra vonatkozó nemzeti rendelkezés különbséget tesz a belföldi és a külföldi állampolgárok között, az ilyen típusú szabályozás velejárója, anélkül azonban, hogy az érintett rendelkezés ellentétes lenne az uniós joggal.

21 A kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy Németországban mind a jogirodalomban, mind az ítélkezési gyakorlatban vita van azzal kapcsolatban, hogy a FreizügG/EU-nak az AufenthG 28. §-a (1) bekezdése első mondatának 3. pontjával és az EUMSZ 18. cikk első bekezdésével összefüggésben értelmezett 11. §-a (14) bekezdésének első mondata megalapozhatja-e a tartózkodási jogot az olyan kiskorú uniós polgár felett szülői felügyeletet gyakorló szülő számára, aki, noha nem rendelkezik német állampolgársággal, a másik szülő tartózkodási jogától származtatott tartózkodási joggal rendelkezik a német területen. E körülmények között a kérdést előterjesztő bíróság szükségesnek tartja, hogy az előtte folyamatban lévő jogvita megoldásához előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel forduljon a Bírósághoz a releváns német szabályozás uniós joggal való összeegyeztethetőségének vizsgálata céljából.

22 Ha ugyanis FL számára az álláskereséstől eltérő okból kellene elismerni a német területen való tartózkodás jogát, főszabály szerint el kellene ismerni az SGB II szerinti szociális ellátások folyósításához való jogát is.

23 E körülmények között a Sozialgericht Detmold (detmoldi szociális ügyek bírósága) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Úgy kell-e értelmezni az uniós jogot, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint a gyermek gondozása céljából történő tartózkodási engedélyt csak a kiskorú, nőtlen vagy hajadon, belföldi gyermek külföldi szülője kaphat, ha e gyermek szokásos tartózkodási helye belföldön van, azzal a következménnyel, hogy valamely tagállam uniós polgárai nem jogosultak a gyermek gondozásával kapcsolatos tartózkodási engedély megszerzésére olyan kiskorú uniós polgár esetében, aki az adott tagállamtól eltérő tagállam állampolgára?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

24 Elöljáróban először is meg kell jegyezni, hogy az Európai Bizottság hivatkozott az alapeljárás felperesének azon lehetőségére, hogy a 2004/38 irányelv 3. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében a közös gyermekük anyjának „élettársaként” a német területen való tartózkodási jogra hivatkozzon, pontosítva, hogy ha az alapeljárás felperesének ilyen joga lenne, akkor már nem lenne szükség az alapjogvita megoldása érdekében feltett kérdés megválaszolására.

25 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az uniós jogra vonatkozó kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A Bíróság csak akkor tagadhatja meg a nemzeti bíróságok által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálását, ha az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli és jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (2025. április 10-i Amilla ítélet, C-723/23, EU:C:2025:262, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

26 A jelen ügyben az alapeljárás felperese nem a 2004/38 irányelv 3. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében vett tartózkodási jogra, hanem a nemzeti jog által a szülői felügyelet gyakorlása céljából előírt tartózkodási jogra hivatkozik, mivel e kérelem megalapozottságának értékelése a kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint az uniós jog értelmezését igényli. Márpedig az a puszta lehetőség, hogy az érintettet adott esetben más tartózkodási jog is megilleti, nem utal arra, hogy az értelmezni kért uniós jogi rendelkezések nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincsenek az alapügy tényállásával, vagy hogy az e kérdés által felvetett probléma hipotetikus.

27 Másodszor, a kérdést előterjesztő bíróság kérdései konkrétabban arra a lehetőségre vonatkoznak, hogy egy lengyel állampolgár, aki egy szintén lengyel állampolgárságú és német területen szokásos tartózkodási hellyel rendelkező kiskorú gyermek apja, az e gyermek feletti szülői felügyelet gyakorlása céljából nemzeti tartózkodási engedélyben részesüljön, amennyiben az említett gyermek a 2004/38 irányelv alapján e területen tartózkodik az anyja családtagjaként, aki szintén lengyel állampolgár, és ott ezen irányelv alapján huzamos tartózkodási joggal rendelkezik. Egyébiránt az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy e kérdés azon az előfeltevésen alapul, hogy FL nem rendelkezik a 2004/38 irányelv 14. cikke (4) bekezdésének b) pontja szerinti álláskeresői jogállásán alapuló tartózkodási jogon kívül más tartózkodási joggal Németországban.

28 Az sem vitatott, hogy az FL által a szülői felügyelet gyakorlása céljából igényelt tartózkodási engedély szociális ellátásokra jogosítaná, míg a német jog értelmében a kizárólag álláskeresési célú németországi tartózkodási jog nem jogosítja ezekre az ellátásokra. Ezért, amint az az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, FL a kérdést előterjesztő bíróság előtt azt állítja, hogy ilyen nemzeti tartózkodási engedélyt kell számára kiállítani, következésképpen pedig az SGB II alapján szociális ellátásokban kell részesülnie.

29 E körülmények között a Bíróságnak a feltett kérdés megválaszolása érdekében a jelen ítélet 27. pontjában kifejtett előfeltevésre is támaszkodnia kell.

30 Harmadszor emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint, amennyiben egy előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés az uniós jogra való utalásra szorítkozik e jog hivatkozott rendelkezéseinek említése nélkül, a Bíróság feladata a kérdést előterjesztő bíróság által bemutatott valamennyi tényezőből és különösen az előzetes döntéshozatalra utaló határozat indokolásából kiszűrni a jogvita tárgyára tekintettel értelmezésre szoruló uniós jogi elemeket (2015. február 12-i Surgicare ítélet, C-662/13, EU:C:2015:89, 17. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

31 A jelen ügyben, noha a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra utaló határozat indokolásában több uniós jogi rendelkezést említ, kizárólag az EUMSZ 18. cikk tekintetében szolgáltatja a jelen ítélet 21. pontjában kifejtett indokot, amely miatt arra keresi a választ, hogy az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozás sérti-e az uniós jogot, mivel – amint az ezen ítélet 27. pontjából kitűnik – e bíróság abból az előfeltevésből indul ki, hogy a 2004/38 irányelv a jelen ügyben is alkalmazandó.

32 E körülmények között meg kell állapítani, hogy kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 18. cikket és/vagy a 2004/38 irányelvet úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében nem kaphat a nemzeti jog által a szülői felügyelet gyakorlása céljából biztosított tartózkodási engedélyt a kiskorú gyermeke feletti szülői felügyeleti jogot gyakorló uniós polgár, pusztán amiatt, hogy e gyermek – noha szintén uniós polgár és ezen irányelv alapján tartózkodik e tagállam területén – nem állampolgára e tagállamnak.

33 E tekintetben először is meg kell állapítani, hogy a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, hogy az alapügyben szóban forgó nemzeti tartózkodási engedély megadásának feltételei állampolgárságon alapuló eltérő bánásmódot eredményeznek a Németország területén lakóhellyel rendelkező kiskorú gyermekek között. Közelebbről, a német szabályozás értelmében a szülői felügyelet gyakorlása céljából csak akkor adható tartózkodási engedély más tagállam állampolgára számára, ha e felügyeletet német területen szokásos tartózkodási hellyel rendelkező német állampolgár nem házas kiskorú gyermek tekintetében gyakorolják. Következésképpen a német állampolgársággal nem rendelkező uniós polgár kiskorú gyermek esetében nem adható ilyen nemzeti tartózkodási engedély a más tagállam állampolgárságával rendelkező szülőjének, még akkor sem, ha az érintett gyermek szokásos tartózkodási helye szintén Németország területén van.

34 Márpedig emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 20. cikk (1) bekezdése a valamely tagállam állampolgárságával rendelkező valamennyi személy számára uniós polgári jogállást biztosít, és hogy ezen jogállásnak az a rendeltetése, hogy biztosítsa a tagállamok állampolgárainak alapvető jogállását, lehetővé téve az azonos helyzetben lévő tagállami állampolgárok számára, hogy állampolgárságuktól függetlenül és az e tekintetben kifejezetten előírt kivételek sérelme nélkül

ugyanolyan jogi bánásmódban részesüljenek azokon a területeken, amelyekre az EUM-Szerződés tárgyi hatálya kiterjed (2021. július 15-i The Department for Communities in Northern Ireland ítélet, C-709/20, EU:C:2021:602, 62. pont).

35 Minden uniós polgár hivatkozhat tehát az EUMSZ 18. cikkben foglalt, az állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetés tilalmára minden olyan helyzetben, amely az uniós jog tárgyi hatálya alá tartozik. Ilyen helyzet többek között az EUMSZ 20. cikk (2) bekezdése a) pontja és az EUMSZ 21. cikk által biztosított, a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog gyakorlása (2021. július 15-i The Department for Communities in Northern Ireland ítélet, C-709/20, EU:C:2021:602, 63. pont).

36 Mivel az alapeljárás felperesének gyermeke olyan uniós polgár, aki az állampolgársága szerinti tagállamtól eltérő tagállamban tartózkodik, helyzete az uniós jog tárgyi hatálya alá tartozik, így főszabály szerint hivatkozhat az állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetés EUMSZ 18. cikkben szereplő tilalmára (lásd analógia útján: 2021. július 15-i The Department for Communities in Northern Ireland ítélet, C-709/20, EU:C:2021:602, 64. pont).

37 Mindazonáltal az állandó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően az EUMSZ 18. cikk első bekezdése csak az uniós jog által szabályozott azon esetekben alkalmazható önállóan, amelyekre az EUM-Szerződés nem tartalmaz hátrányos megkülönböztetést tiltó különös szabályokat (2021. július 15-i The Department for Communities in Northern Ireland ítélet, C-709/20, EU:C:2021:602, 65. pont).

38 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét a 2004/38 irányelv 24. cikke pontosítja azon uniós polgárok vonatkozásában, akik a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogukat gyakorolják (lásd ebben az értelemben: 2021. július 15-i The Department for Communities in Northern Ireland ítélet, C-709/20, EU:C:2021:602, 66. pont).

39 A 2004/38 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének megfelelően ezen irányelv hatálya alá tartoznak, és az általa biztosított jogok kedvezményezettjei azok az uniós polgárok, akik olyan tagállamba utaznak vagy olyan tagállamban tartózkodnak, amelynek nem állampolgárai, valamint az őket kísérő vagy hozzájuk csatlakozó, ezen irányelv 2. cikkének 2. pontjában meghatározott családtagjaik. Márpedig ez a helyzet az alapeljárás felperesének gyermekéhez hasonló olyan személy esetében, aki – amint az a jelen ítélet 27. pontjából kitűnik – lengyel állampolgár, és német területen tartózkodik anyja családtagjaként, aki szintén lengyel állampolgár, és huzamos tartózkodási joggal rendelkezik az érintett tagállam területén.

40 E körülmények között értelmezni kell a 2004/38 irányelv 24. cikkét.

41 E 24. cikket illetően először is annak (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az említett irányelv alapján a fogadó tagállam területén tartózkodó valamennyi uniós polgárt az EUM-Szerződés alkalmazási körébe tartozó területeken egyenlő bánásmód illet meg a fogadó tagállam állampolgáraival.

42 E tekintetben egyrészt, amint az a jelen ítélet 39. pontjából kitűnik, a jelen ügyben az alapeljárás felperesének gyermeke az ezen irányelv 24. cikkének (1) bekezdése értelmében vett, „a 2004/38 irányelv alapján” Németország területén tartózkodó uniós polgár.

43 Másrészt a nemzeti tartózkodási jognak a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát gyakorló, uniós polgár kiskorú gyermek szülője számára történő biztosítása az említett 24. cikk (1) bekezdése értelmében vett, a „Szerződés alkalmazási körébe” tartozik, mivel az ilyen jog biztosítása elősegítheti az érintett kiskorú gyermeknek a fogadó tagállamban való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való joga gyakorlását.

44 Amint ugyanis azt a Bíróság már megállapította, a 2004/38 irányelv (3) és (4) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy ezen irányelv célja, hogy megkönnyítse a tagállamok területén való szabad mozgás és tartózkodás alapvető és egyéni jogának a gyakorlását, amelyet közvetlenül az EUMSZ 21. cikk (1) bekezdése ruház az uniós polgárokra, és többek között ezen alapvető jog megerősítése. E polgárok családi életének védelme, és különösen a családjuknak a fogadó tagállamban való beilleszkedését elősegítő intézkedések elfogadása e cél követésébe illeszkedik (lásd ebben az értelemben: 2021. szeptember 2-i État belge [Tartózkodási jog családon belüli erőszak esetén] ítélet, C-930/19, EU:C:2021:657, 81. és 82. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Márpedig a nemzeti tartózkodási engedélynek a valamely tagállamban szokásosan tartózkodó uniós polgár gyermek szülője részére történő megadása megfelel e célkitűzéseknek, mivel lehetővé teszi e gyermek családi életének e tagállam területén való megőrzését és családja e tagállamba való beilleszkedésének elősegítését, különösen akkor, ha az ilyen tartózkodási engedély arra irányul, hogy lehetővé tegye az említett gyermek feletti szülői felügyelet gyakorlását, tehát főszabály szerint mindaddig, amíg a gyermek e szülői felügyelet alá tartozik.

45 Így a 2004/38 irányelv 24. cikkének (1) bekezdésében konkretizált egyenlő bánásmód elve, amely megköveteli, hogy az összehasonlítható helyzetben lévő személyeket jogilag azonos módon kezeljék, alkalmazandó az alapügyben szóban forgóhoz hasonló helyzetben.

46 Az alapügy keretében nem vitatott, hogy az FL által igényelt tartózkodási engedélyt kizárólag azért nem adták meg számára, mert gyermeke nem német állampolgár, egyébiránt FL teljesítette a német jogban az engedélynek az AufenthG 28. §-a (1) bekezdése első mondatának 3. pontja alapján történő megadásához előírt egyéb feltételeket. Ebből következik, hogy az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozás a gyermek állampolgárságán alapuló közvetlen hátrányos megkülönböztetést eredményez, és így ellentétes a 2004/38 irányelv 24. cikkének (1) bekezdésével, mivel nem biztosít tartózkodási jogot a más tagállam állampolgárságával rendelkező szülő számára annak érdekében, hogy lehetővé tegye számára az e gyermek feletti szülői felügyelet gyakorlását, míg az ilyen helyzetben lévő német gyermek ugyanezen célból élvezheti a más tagállam állampolgárságával rendelkező szülőjének német területen való jelenlétét.

47 E megállapítást nem kérdőjelezi meg a német kormány által a tárgyaláson előadott azon érvelés, amely szerint az AufenthG 28. § a (1) bekezdése első mondatának 3. pontjában előírt tartózkodási jog célja a német állampolgároknak a Németországban való szabad tartózkodáshoz való alkotmányos jogának védelme, amely célkitűzéssel ellentétes az, hogy a német gyermeknek adott esetben el kell hagynia származási országát, ha a külföldi szülőnek nincs tartózkodási joga, és amelyre tekintettel a német állampolgársággal nem rendelkező uniós polgárok eltérő helyzetben lennének, mivel e tartózkodási jog megadásának megtagadása nem járhat azzal, hogy el kell hagyniuk származási országukat.

48 Ugyanis, még ha a német állampolgársággal nem rendelkező uniós polgárt nem is illeti meg ilyen alkotmányos jog, és ahhoz, hogy a 2004/38 irányelv alapján tartózkodási joggal rendelkezzen, tiszteletben kell tartania az e jog gyakorlására vonatkozóan az ezen irányelvben előírt feltételeket, ez nem változtat azon, hogy amíg e feltételeket tiszteletben tartják, az uniós polgárt a német

állampolgárságú uniós polgárhoz hasonlóan megilleti a német területen való szabad tartózkodás joga, amelynek folytán helyzetük összehasonlítható, azzal a pontosítással, hogy az egyenlő bánásmód elvének alkalmazásához a helyzetek hasonlóságával kapcsolatos követelmény nem kívánja meg, hogy a helyzetek azonosak legyenek, hanem csupán hasonlóaknak kell lenniük (lásd ebben az értelemben: 2018. június 26-i MB [Nemváltoztatás és öregségi nyugdíj] ítélet, C-451/16, EU:C:2018:492, 41. pont).

49 Így a jelen ítélet 46. pontjában említetthez hasonló szabályozás esetén a német állampolgársággal nem rendelkező gyermek szülője a 2004/38 irányelv 24. cikkének (1) bekezdése alapján a gyermeke feletti szülői felügyelet gyakorlása céljából ugyanolyan feltételek mellett jogosult tartózkodási engedélyt szerezni, mint amelyek e szabályozás értelmében a német állampolgársággal rendelkező gyermekek külföldi szüleire alkalmazandók.

50 A jelen ügyben az FL által igényelt tartózkodási engedély végső soron – amint az a jelen ítélet 43. és 44. pontjából kitűnik – arra irányul, hogy a fogadó tagállam állampolgárságával nem rendelkező szülőként lehetővé tegye számára a szülői felügyelet gyakorlását a szokásos tartózkodási hellyel rendelkező gyermeke felett, és ezáltal megőrizze e gyermek családi életét Németországban, valamint a német területen való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát, mivel az említett gyermek sem német, hanem más tagállam állampolgárságával rendelkezik. Márpedig, ha az ilyen gyermek szülője nem kaphatná meg azt a nemzeti tartózkodási engedélyt, amelyre a nemzeti állampolgár szülei jogosultak, az e gyermekkel szembeni egyenlő bánásmód megsértését eredményezné (lásd analógia útján: 2023. december 21-i Chief Appeals Officer és társai ítélet, C-488/21, EU:C:2023:1013, 66–69. pont).

51 A jelen ítélet 46. pontjában említetthez hasonló hátrányos megkülönböztetés egyébiránt nem igazolható a 2004/38 irányelv 24. cikkének (2) bekezdésében előírt eltérésre tekintettel, mivel az érintett gyermek tartózkodási joga nem tartozik az e rendelkezésben említett esetek közé.

52 Másodszor, ami a tartózkodási engedély kizárólag nemzeti jog alapján történő megadásának következményeit illeti, a jelen ítélet 28. pontja emlékeztetett arra, hogy a jelen ügyben a német jog szerint az AufenthG 28. § (1) bekezdése első mondatának 3. pontja alapján kiadott tartózkodási engedély jogosultja - ebből eredően - a SGB II. szerinti szociális ellátásokra is jogosult. Ezeket az ellátásokat azonban FL-től azzal az indokkal tagadták meg, hogy nem rendelkezik a német területen való tartózkodásra vonatkozó, a munkakeresőként őt megillető tartózkodási jogtól eltérő joggal.

53 Kétségtelen, hogy FL maga „a 2004/38 irányelv alapján”, konkrétabban pedig ezen irányelv 14. cikke (4) bekezdésének b) pontja alapján álláskeresőként tartózkodik e tagállam területén. Márpedig ezen irányelv 24. cikkének (2) bekezdése kifejezetten lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy eltérjenek az egyenlő bánásmód elvétől, és megtagadják a szociális ellátások nyújtását olyan kérelmezőtől, akinek tartózkodási joga e 14. cikk (4) bekezdésének b) pontján alapul.

54 Mindazonáltal, ha FL megkapja az AufenthG 28. §-a (1) bekezdése első mondatának 3. pontja alapján igényelt tartózkodási engedélyt, az előző pontban kifejtett megfontolások nem kérdőjelezik meg azon jogát, hogy az SGB II alapján szociális ellátásokban részesüljön.

55 Ugyanis, noha a nemzeti jogalkotó megtagadhatja ezen ellátásokat a nemzeti területen kizárólag álláskeresési célú tartózkodási joggal rendelkező FL-től a 2004/38 irányelv 24. cikkének (2) bekezdésében előírt eltérés alapján, ez nem változtat azon, hogy FL adott esetben más jogcímen is igényelheti az említett ellátások folyósítását (lásd ebben az értelemben: 2020. október 6-i Jobcenter Krefeld ítélet, C-181/19, EU:C:2020:794, 70. pont).

56 Ezen eltérés hatálya ugyanis a szociális segítségnyújtási ellátásokat illetően azokra a személyekre korlátozódik, akik egyrészt ezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdése alapján legfeljebb három hónapig, másrészt pedig az említett irányelv 14. cikke (4) bekezdésének b) pontja alapján ezen időszakot követően álláskeresés céljából tartózkodási joggal rendelkeznek a fogadó tagállamban.

57 Ebből következik, hogy az említett eltérés nem alkalmazható, ha az érintett gyermekét a 2004/38 irányelv alapján az előző pontban említettektől eltérő tartózkodási jog illeti meg.

58 A fenti megfontolásokra tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2004/38 irányelv 24. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében nem kaphat a nemzeti jog által a szülői felügyelet gyakorlása céljából biztosított tartózkodási engedélyt a kiskorú gyermeke felett szülői felügyeleti jogot gyakorló uniós polgár, pusztán amiatt, hogy e gyermek – noha szintén uniós polgár és ezen irányelv alapján tartózkodik e tagállam területén – nem állampolgára e tagállamnak.

A költségekről

59 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (ötödik tanács) a következőképpen határozott:

Az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 24. cikkét

a következőképpen kell értelmezni:

azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében nem kaphat a nemzeti jog által a szülői felügyelet gyakorlása céljából biztosított tartózkodási engedélyt a kiskorú gyermeke felett szülői felügyeleti jogot gyakorló uniós polgár, pusztán amiatt, hogy e gyermek – noha szintén uniós polgár és ezen irányelv alapján tartózkodik e tagállam területén – nem állampolgára e tagállamnak.

Aláírások